

Co działa kiedy nic nie działa - trudne zachowania uczniów w szkole

Przemoc rówieśnicza

Prof. UAM dr hab. Jacek Pyżalski
Uniwersytet im. A. Mickiewicza w
Poznaniu

Wrocław 23.09.2015

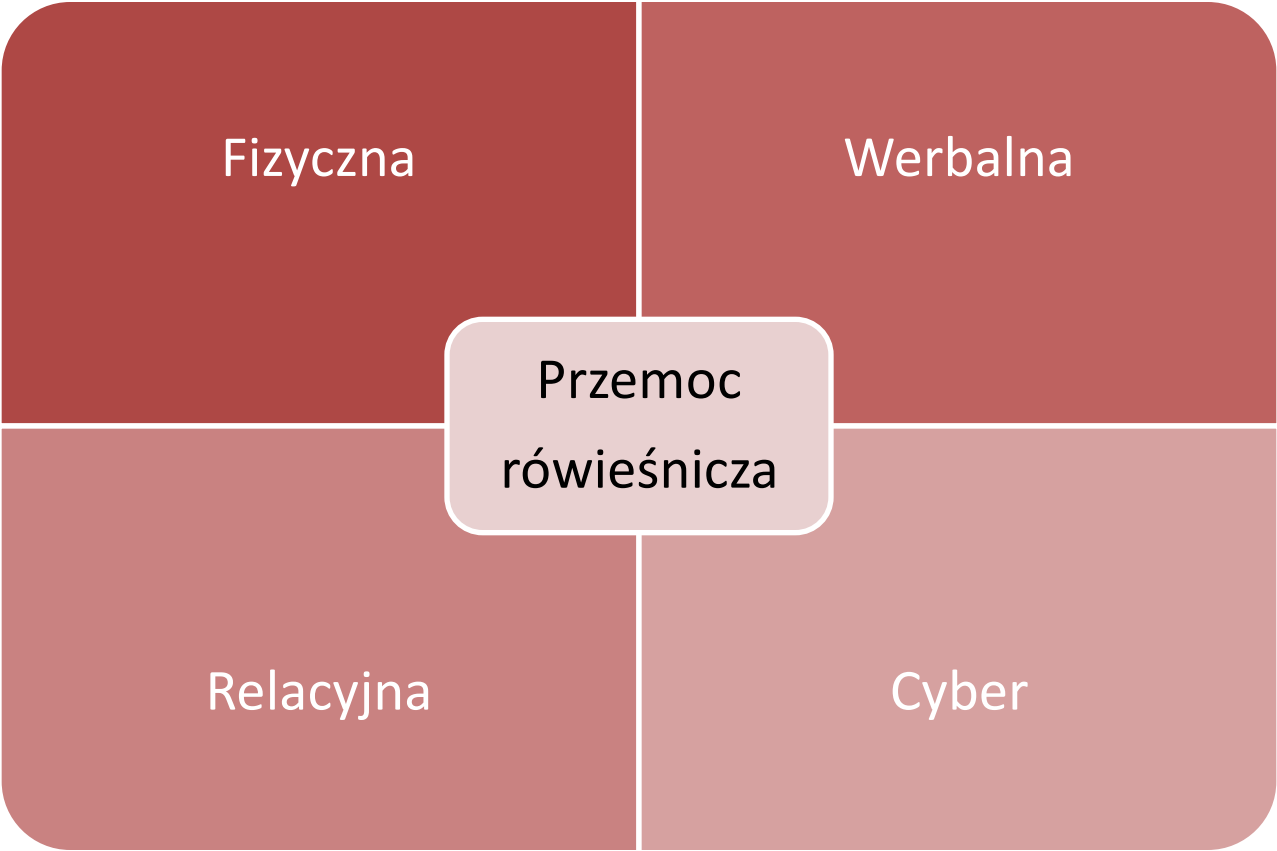
A kto może być ofiarą?

Specjalne potrzeby

- *Dziewczyna miała dysleksję, a co się z tym wiąże miała pewne trudności z uczeniem się. Wypowiadała się ona w dość specyficzny sposób, mówiła bardzo głośno, emocjonalnie i chaotycznie, często gubiła się w swoich wypowiedziach. Pomimo tego chętnie udzielała się na lekcjach. Bardzo łatwo można było wyprowadzić ją z równowagi, a gdy się już zdenerwowała to tego nie ukrywała. Dziewczyna była znana ze specyficznego męskiego sposobu chodzenia i męskiej, sportowej sylwetki. Była ona także osobą głęboko wierzącą, aktywnie uczestniczyła w życiu kościoła w swoim miejscu zamieszkania a także grała na flecie w orkiestrze strażackiej. Z tego, co mi wiadomo jej sytuacja rodzinna była dość trudna, gdyż ojciec nadużywał alkoholu i w domu często dochodziło do awantur. To były główne czynniki, które spowodowały, że stała się ona łatwą ofiarą bullyingu i to one stanowiły główne podłoże różnorodnych ataków na dziewczynę*

1. Rozumienie zjawiska

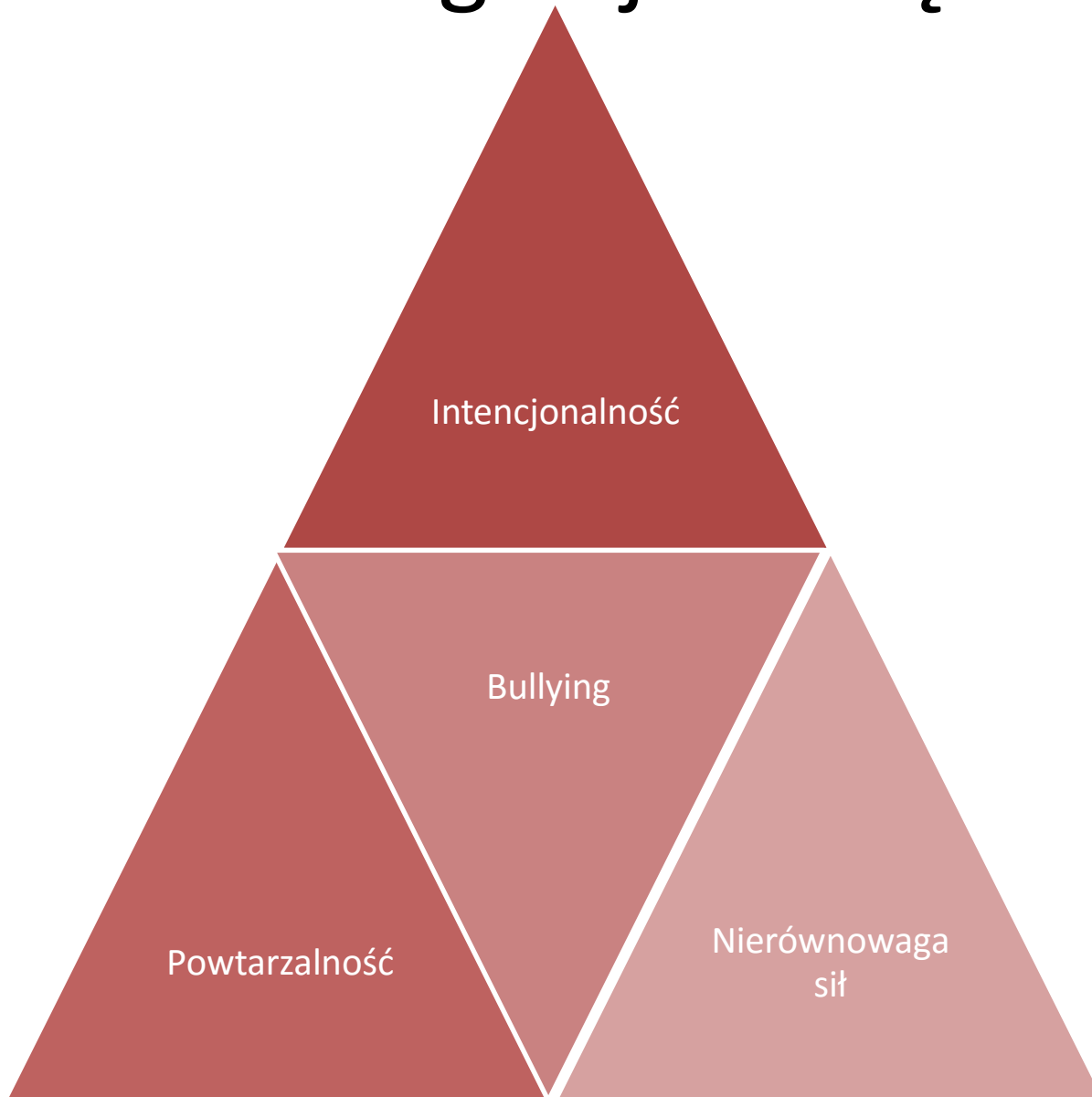
Jaka często jest?	Jaka powinna być?
Traktowanie zjawiska przemocy rówieśniczej jako jednorodnego problemu	Rozróżnianie poszczególnych sposobów realizacji i cech formalnych (bullying)

Poza online i offline (Pyżalski, 2015)

	Cyber - nie	Cyber – raz	Cyber-2-3 razy	Cyber - 4 razy lub więcej
Bullying - nie	95	4	1	0
Bullying - raz	80	18	2	0
Bullying – 2-3 razy	74	15	10	1
Bullying – 4 razy lub więcej	60	17	9	15

Nie każda agresja to nękanie

2. Rozpowszechnienie

Jaka często jest?

Przesadzone przekonania nt. skali, zarówno na poziomie makro, jak i mikro (skrajne od powszechności po brak problemu)

Jak powinno być?

Działania w oparciu o rzeczywiste dane zarówno na poziomie populacji generalnej, jak i konkretnych środowisk

3. Różne grupy

Jaka często jest?

Traktowanie przemocy rówieśniczej jako funkcjonującej tak samo w różnych grupach

Jak powinno być?

Znajomość jakościowych i ilościowych różnic (płeć, etapy rozwojowe, specjalne potrzeby edukacyjne)

4. Aktorzy

Jaka często jest?	Jak powinno być?
Koncentracja na diadzie : sprawca-ofiara	Szersze rozumienie ekologii przemocy rówieśniczej: zainteresowanie wszystkimi członkami grupy, przede wszystkim świadkami

Świadkowie wspierający sprawcę

- *Wszyscy ochoczo nuciliśmy piosenki Piotra, cytując raz po raz jego słowa, a nawet ustawiając je jako tzw. opis na gadu-gadu, co również zaostrzało sytuację, bo Madzia widziała je na swoim gg i często pisała do wielu osób pytania: „Hej, jakiej lasce tak pojeżdżasz?”.*

Przykład

- MOPR

5. Podejście do sprawcy

Jaka często jest?	Jak powinno być?
Potępienie, rozliczenie	Wsparcie, praca wychowawcza a czasami terapeutyczna ze sprawcą

Jak pracować ze sprawcą?

- Grupa? Pojedyncze osoby? Raz? Wiele razy?

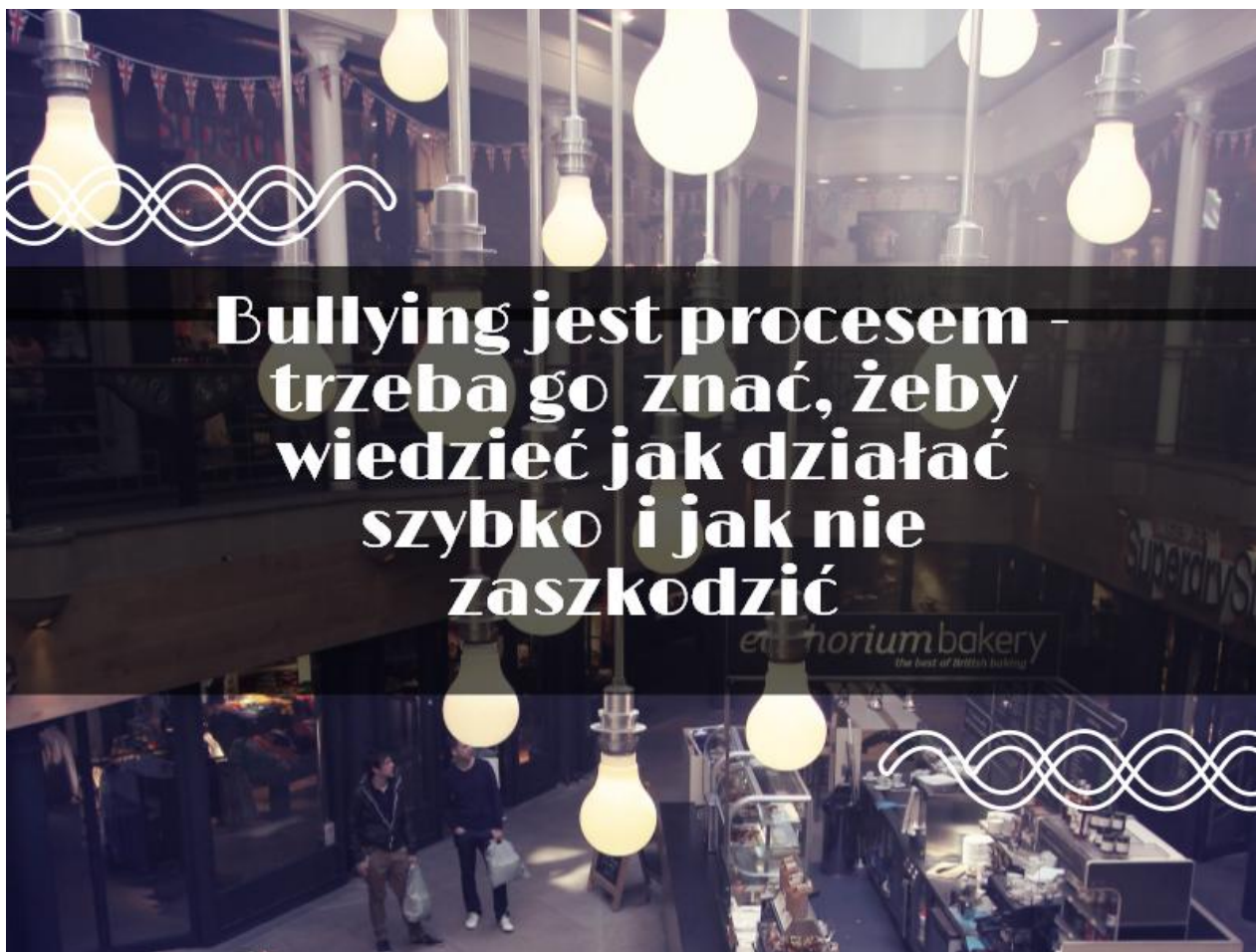
6. Moment działania

Jaka często jest?

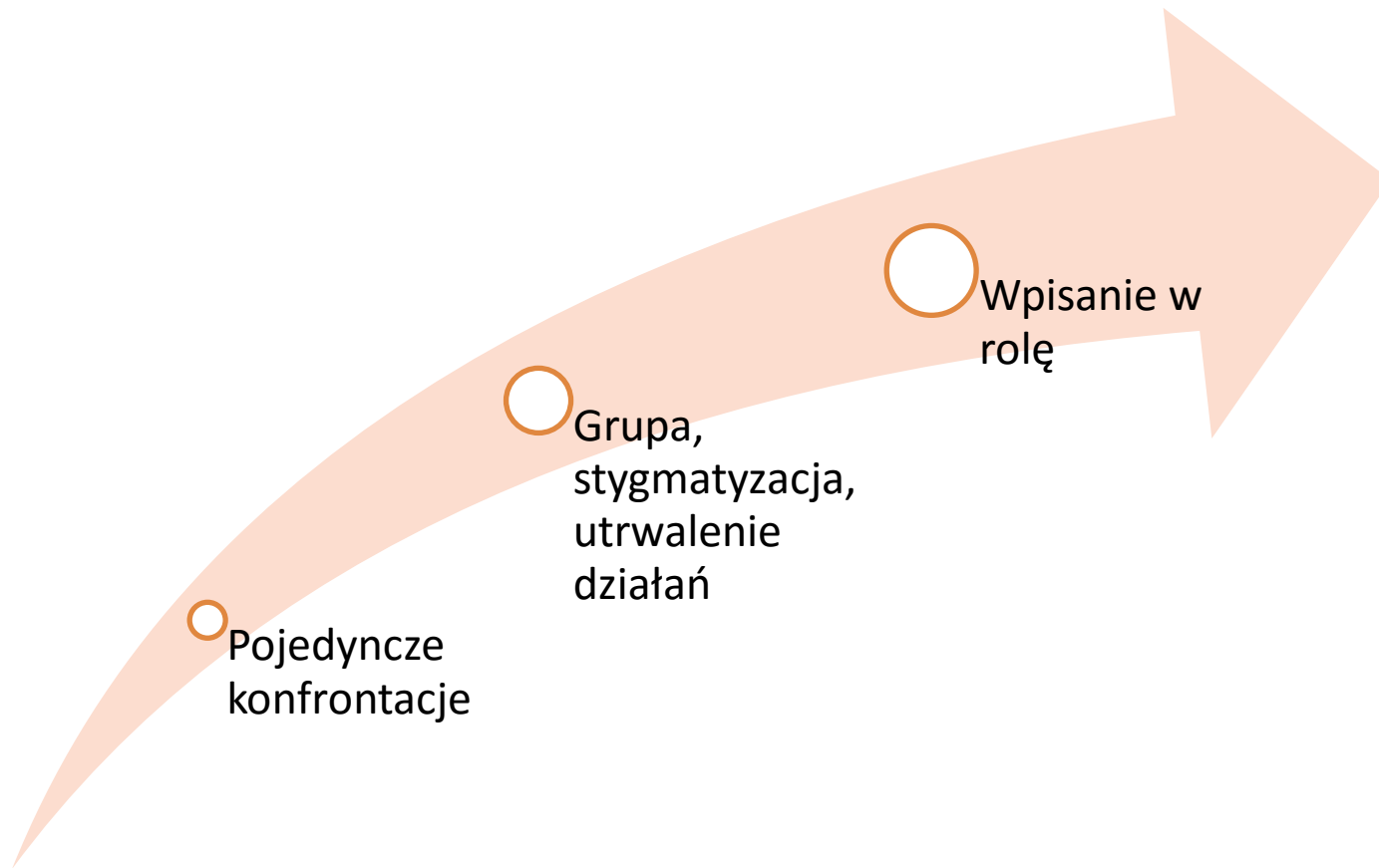
Koncentracja na działaniach naprawczych, interweniowanie, gdy agresja rówieśnicza wystąpiła

Jaka powinna być?

Koncentracja na działaniach zapobiegawczych, tj. budowanie zespołu klasowego, norm grupowych

Bullying jako proces

Początkowo było to ciche obmawianie, wyśmiewanie się z dziewczyny, potem rozrosło się to na większą skalę. Sprawcami byli głównie chłopcy, którzy specjalnie denerwowali dziewczynę podczas jej odpowiedzi na lekcjach- krzyczeli, żeby mówiła głośniej, albo żeby przestała się jąkać; często też można było usłyszeć teksty typu „zgłoś się do poradni z tą swoją dysleksją, może ci tam pomogą”. Ze względu na jej specyficzny chód i sylwetkę dziewczyna była przezywana imieniem i nazwiskiem bohatera kreskówki „Johny Bravo”. Chłopcy mieli także „zwyczaj” rysować karykatury dziewczyny i dopisywać na nich różne niemiłe historyjki. Jedną z nich była historia, że dziewczyna sypia z księdzem. Historia ta przerodziła się w dość dużą plotkę, która wyszła poza środowisko klasowe i obiegła praktycznie całą szkołę, a także miejscowość, w której dziewczyna mieszkała. Sytuacja ta stała się powodem do jeszcze bardziej zaostrzonych kpin z dziewczyny. Zaczęto używać w stosunku do niej bardzo obraźliwych przymiotników. W pierwszej klasie dziewczyna miała tylko jedną koleżankę, z którą utrzymywała kontakt. Później ten kontakt się urwał i dziewczyna zaczęła być jeszcze bardziej izolowana od grupy. Zawsze siedziała sama w ławce a na przerwach, gdy podchodziła do jakiejś grupy jej członkowie albo odchodzili, albo wyśmiewali się z jej wypowiedzi. Gdy były organizowane jakieś spotkania klasowe to nie była na nie zapraszana. Jeden raz pojawiła się tylko na imprezie z okazji zdania matury, mimo, że nie było na nim jej prześladowców dziewczyna nie nawiązała z nikim kontaktu, siedziała z boku i tylko się przyglądała. Na lekcjach jak tylko została wezwana do odpowiedzi, lub jak tylko otrzymała gorszą ocenę, zawsze było to zauważone przez rówieśników i wyśmiane

7. Typ działań

Jaka często jest?	Jak powinno być?
Działania prawne/kontrolne/monitorujące	Działania wychowawcze, profilaktyczne (szczególna rola pozytywnej profilaktyki)

8. Rola nauczyciela

Jaka często jest?	Jak powinno być?
Nauczyciel kontroler, „policjant”	Nauczyciel wychowawca dysponujący profesjonalną wiedzą jak radzić sobie z problemem przemocy rówieśniczej (także wtedy, gdy nie wystąpiła)

Przykład

- Znajomość mechanizmów: stygmatyzacja, dysonans poznawczy, błędne koło

9. Wykonawcy działań

Jaka często jest?	Jak powinno być?
Nauczyciele, wychowawcy	Szersze działania środowiskowe: zaangażowanie rodziców/opiekunów i samych młodych ludzi. Korzystanie ze wsparcia innych profesjonalistów

10. Charakter działań

Jaka często jest?

Działania akcyjne: kampanie, konkursy, eventy

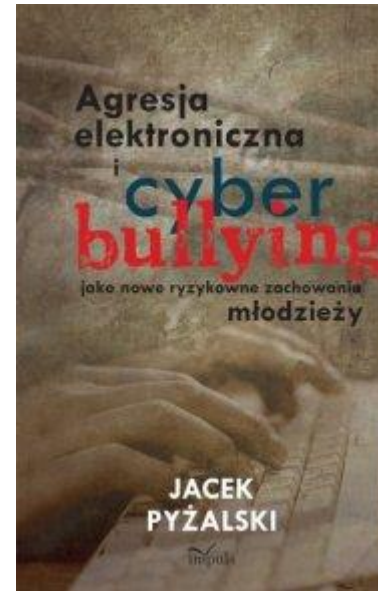
Jak powinno być?

Codzienna praca wychowawcza

11. Przemoc rówieśnicza a inne zjawiska

Jaka często jest?	Jak powinno być?
Traktowanie przemocy rówieśniczej jako wyizolowanego zjawiska	Przemoc rówieśnicza rozumiana w kontekście innych szerszych zjawisk, tj. klimat szkoły, zarządzanie klasą, itd.

www.jacekpyzalski.pl

R **BUSD**

Prezentacja przedstawiona na **X Kongresie Zarządzania Oświatą** we Wrocławiu, w dn. 23-25.09.2015

www.oskko.edu.pl/kongres/